

CONTENTS

ЗМІСТ

CLINICAL MEDICINE

Abdullayeva N.R.

Neurological manifestations in HIV-positive inmates within Azerbaijani correctional facilities

Aliyev J.G.

Regional and epidemiological characteristics of primary-active tuberculosis in the Republic of Azerbaijan

Aslanova R.A., Rzaguliyeva L.M.

Medical and social characteristics of women of reproductive age during in vitro fertilization programs

Baghirova L.G.

Regional specifics of the level and structure of mortality causes among women of reproductive age in Azerbaijan

Bayramova L.G., Mehtiyeva Sh.N.

A comparative analysis of epilepsy seizure types and their demographic, clinical, and electroencephalographic characteristics in Azerbaijan (2005–2009 vs. 2019–2023)

Bilovol O.M., Kniazkova I.I., Golovachova V.O., Barbashova V.O., Kuzminova N.V., Sosonna L.O., Bogun M.V.

Central aortic pressure indices in young women with excessive body weight and arterial hypertension

Goncharuk S.V.

Clinical evaluation of the dynamics of changes in the level of oral hygiene in patients with dental caries of moderate intensity during the application of a therapeutic and preventive complex

Guliuk S.A., Shnaider S.A., Dienha O.V., Glazunov O.A., Skulska S.V., Diiev Ye.V., Honcharenko O.V.

Assessment of the effect of therapeutic and preventive measures on the antimicrobial factor of the oral cavity in the oral fluid of patients after surgical intervention to remove tumors and chemotherapy

Hurtova Y.M., Shnaider S.A., Dienha O.V., Glazunov O.A., Fesenko V.I., Korniiichuk O.Ye., Davidenko O.M.

Correction of elastase activity in the oral fluid of patients with chronic generalized periodontitis, osteopenia and osteoporosis using a therapeutic and prophylactic complex

Huseynov F.R., Gasimov A.Sh.

Treatment outcomes for newborns with congenital diaphragmatic hernia

Huseynova Z.S.

Comparative assessment of the characteristics of women with benign uterine pathologies and reproductive disorders

Yemchenko Ya.O., Reznichenko N.Y., Ischeykin K.E., Kaidashev I.P., Popova I.B., Vasylieva K.V., Kameniev V.I.

Pathogenetic aspects of allergization of the body of children with atopic dermatitis and eczema

Zhamardiy V.O., Kononets N.V., Danysko O.V., Basenko R.O., Yemets A.V., Skrinnik Y.O., Boiarynova I.O.

Experimental implementation of educational coaching technology in the system of resource-oriented training of bachelors in therapy and rehabilitation

КЛІНІЧНА МЕДИЦИНА

7 Абдуллаєва Н.Р.

Неврологічні прояви у ВІЛ-позитивних ув'язнених у виправних закладах Азербайджану

12 Алієв Дж.К.

Регіональна та епідеміологічна характеристика хворих на первинно-активний туберкульоз в Азербайджанській Республіці

17 Асланова Р.А., Рзагулієва Л.М.

Медико-соціальна характеристика жінок репродуктивного віку при проведенні програм екстракорпорального запліднення

22 Багірова Л.Г.

Регіональні особливості рівня та структури причин смертності жінок репродуктивного віку в Азербайджані

26 Байрамова Л.Г., Мехтієва Ш.Н.

Порівняльний аналіз типів епілептичних нападів, їх демографічних, клінічних та електроенцефалографічних характеристик в Азербайджані (2005–2009 vs 2019–2023)

31 Біловол О.М., Князькова І.І., Головачова В.О., Барбашова В.О., Кузьміна Н.В., Сосонна Л.О., Богун М.В.

Стан показників центрального аортального тиску у молодих жінок із надлишковою масою тіла та артеріальною гіпертензією

36 Гончарук С.В.

Клінічна оцінка динаміки змін рівню гігієни порожнини рота у пацієнтів із карієсом зубів середньої інтенсивності під час застосування лікувально-профілактичного комплексу

41 Гулюк С.А., Шнайдер С.А., Дєньга О.В., Глазунов О.А., Скульська С.В., Дієв Є.В., Гончаренко О.В.

Оцінка впливу лікувально-профілактичних заходів на показник антимікробного фактору ротової порожнини у ротовій рідині пацієнтів після оперативного втручання з видалення пухлин і хіміотерапії

46 Гуртова Я.М., Шнайдер С.А., Дєньга О.В., Глазунов О.А., Фесенко В.І., Корнійчук О.Є., Давіденко О.М.

Корекція активності еластази у ротовій рідині пацієнтів з хронічним генералізованим пародонтитом, остеопенією та остеопорозом за допомогою лікувально-профілактичного комплексу

51 Гусейнов Ф.Р., Гасимов А.Ш.

Результати лікування новонароджених із вродженою діафрагмальною грижею

55 Гусейнова З.С.

Порівняльна оцінка характеристик жінок із доброякісними патологіями матки та порушеннями репродуктивної функції

61 Ємченко Я.О., Резніченко Н.Ю., Іщейкін К.Є., Кайдашев І.П., Попова І.Б., Васильєва К.В., Каменєв В.І.

Патогенетичні аспекти алергізації організму дітей із atopічним дерматитом та екземою

66 Жамардій В.О., Кононец Н.В., Даниско О.В., Басенко Р.О., Смець А.В., Скріннік Є.О., Бояринова І.О.

Експериментальне впровадження технології освітнього коучингу в систему ресурсно-орієнтованої підготовки бакалаврів терапії та реабілітації

Zadorozhnyi Ya.S., Ostafiichuk S.O., Drohomiretska N.V., Kravchuk I.V., Motsyuk Yu.B., Bielinskyi M.V., Herashchenko A.S.

Association between autonomic reactivity indices and serum NT-proBNP levels, endothelial dysfunction markers, and 25-hydroxyvitamin D (25(OH)D) level in pregnant women with hypertensive disorders of pregnancy

Imamaliyev G.M., Nuriyev A.A., Kurbanova K.I., Amrakhova L.K., Bayramova S.A., Aliyeva S.A., Hadiyeva Sh.F.

Effect of the combination of lercanidipine and carvedilol on the functional state of the heart in patients with chronic heart failure and arterial hypertension

Ismayilova A.S.

Changes in epidemiological indicators depending on the organization of tuberculosis treatment

Kalinichenko S.V., Dubinina N.V., Kovalenko O.I., Minukhin V.V., Bilozerskyi V.I., Isaenko O.Yu., Antusheva T.I.

Nasal carriage of *Staphylococcus aureus* among healthcare workers in Kharkiv medical facilities

Kalnysh V.V., Serheta I.V., Pashkovskiy S.M., Tymchyshyn T.P., Anhelska V.Yu.

Special effects of certain types of weapons on military personnel in combat zones

Kedyk I.O., Stanislavchuk M.A., Kuzminova N.V., Lozinsky S.E., Kniazkova I.I., Shapoval I.I., Shalkovskiy Y.I.

Predictors of treatment resistance in ankylosing spondylitis

Kuzminova N.V., Romanova V.O., Ivankova A.V., Lozinsky S.E., Knyazkova I.I., Kedyk I.O., Shkarivsky Yu.L.

Daily blood pressure profile and heart rate variability in patients with essential hypertension

Mammadova G.G., Gahramanova S.M., Azizov V.A.
Effects of monacolin K on inflammation, oxidative stress, and endothelial function in patients with moderate hyperlipidemia

Naumenko O.M., Dieeva Yu.V., Hogunska I.V., Romaniuk L.I., Zyablitsev S.V.

Multifactorial analysis for predicting chronic rhinosinusitis recurrence after functional endoscopic surgery using machine learning combination methods

Pysana B.O., Teslenko Yu.V., Bilash S.M., Chaikina N.O.

Comparative characteristics of inpatient and outpatient cardiac rehabilitation in patients after acute coronary syndrome

Feskov O.M., Zhylova Ye.S., Blazhko O.V., Feskova I.A., Chumakova N.O.

Pregnancy rates in in vitro fertilization cycles after the transfer of embryos with mosaic karyotype in patients with advanced maternal age

Khalilov Sh.J.

Electrocardiographic dynamics of the ST segment and T wave in non-ST-segment elevation myocardial infarction

Shaienko Z.O., Morokhovets H.Yu., Akimov O.Ye.

Comprehensive assessment of age-related, genetic and biochemical factors in the development of endothelial dysfunction in patients with type 2 diabetes mellitus

72 Задорожний Я.С., Остафійчук С.О., Дрогомireцька Н.В., Кравчук І.В., Моцюк Ю.Б., Белінський М.В., Геращенко А.С.

Зв'язок між індексами автономної реактивності та рівнями NT-proBNP у сироватці крові, маркерами дисфункції ендотелію та рівнем 25-гідроксівітаміну D (25(OH)D) у вагітних жінок із гіпертензивними розладами вагітності

77 Імамалієв Г.М., Нурієв А.А., Курбанова К.І., Амрахова Л.К., Байрамова С.А., Алієва С.А., Хадієва Ш.Ф.

Вплив комбінації лерканідипіну та карведилолу на функціональний стан серця у пацієнтів з хронічною серцевою недостатністю та артеріальною гіпертензією

83 Ісмаїлова А.С.

Зміна епідеміологічних показників у залежності від організації лікування туберкульозу

89 Калініченко С.В., Дубініна Н.В., Коваленко О.І., Мінухін В.В., Білозерський В.І., Ісаєнко О.Ю., Антушева Т.І.

Назальне носійство *Staphylococcus aureus* серед медичних працівників харківських лікувальних закладів

94 Кальниш В.В., Сергета І.В., Пашковський С.М., Тимчишин Т.П., Ангельська В.Ю.

Особливості впливу окремих видів зброї на військовослужбовців, які перебували в зоні бойових дій

100 Кедик І.О., Станіславчук М.А., Кузьміна Н.В., Лозинський С.Е., Князькова І.І., Шаповал І.І., Шалковський Є.І.

Предиктори резистентності до лікування при анкілозивному спондиліті

106 Кузьміна Н.В., Романова В.О., Іванкова А.В., Лозинський С.Е., Князькова І.І., Кедик І.О., Шкарівський Ю.Л.

Добовий профіль артеріального тиску та варіабельність серцевого ритму у хворих на гіпертонічну хворобу

112 Мамедова Г.Г., Гахраманова С.М., Азізов В.А.

Вплив монаколіну К на запалення, окислювальний стрес і ендотеліальну функцію у пацієнтів із помірною гіперліпідемією

117 Науменко О.М., Дєєва Ю.В., Гогунська І.В., Романюк Л.І., Зяблицев С.В.

Багатофакторний аналіз прогнозування рецидиву хронічного риносинуситу після функціональної ендоскопічної хірургії з використанням комбінації методів машинного навчання

122 Писана Б.О., Тесленко Ю.В., Білаш С.М., Чайкіна Н.О.

Порівняльна характеристика стаціонарної та амбулаторної кардіореабілітації у пацієнтів після гострого коронарного синдрому

127 Феськов О.М., Жилкова Є.С., Блажко О.В., Феськова І.А., Чумакова Н.О.

Настання вагітності у результаті переносу ембріонів із мозаїчним каріотипом при проведенні екстракорпорального запліднення жінкам старшої вікової категорії

131 Халілов Ш.Дж.

Електрокардіографічна динаміка сегмента ST і зубця Т при інфаркті міокарда без підйому сегмента ST

135 Шаєнко З.О., Мороховець Г.Ю., Акімов О.Є.

Комплексна оцінка вікових, генетичних і біохімічних факторів розвитку ендотеліальної дисфункції у пацієнтів із цукровим діабетом 2 типу

Shnaider D.S., Dienga A.E., Glazunov O.A., Skulska S.V., Diieva T.V., Tsevukh L.B., Osadcha A.O.

Assessment of the peroxide oxidation index of lipids in the oral fluid of children with fluorosis in the dynamics of comprehensive orthodontic treatment

Yusubova Sh.R., Seyidova I.Z., Bayramov G.R.
Oral health status in patients with rheumatoid arthritis

Шнайдер Д.С., Дєньга А.Е., Глазунов О.А., Скульська С.В., Дієва Т.В., Цєвух Л.Б., Осадча А.О.

Оцінка показника перекисного окиснення ліпідів у ротовій рідині дітей із флюорозом у динаміці комплексного ортодонтичного лікування

Юсубова Ш.Р., Сейдова І.З., Байрамов Г.Р.
Стан здоров'я ротової порожнини у хворих на ревматоїдний артрит

EXPERIMENTAL MEDICINE

Abdullayev A.S.

Comparison of age-related characteristics of cephalometric indicators: frontal chord (n-b) and parietal chord (b-l) in artificially deformed and normal skulls

Bilash S.M., Oleksiienko V.V., Pronina O.M., Koptev M.M., Pirog-Zakaznikova A.V., Donchenko S.V., Oliinichenko Y.O.

Remodelling of morphological and functional parameters of the gums under the influence of food additives complex

Vastyanov R.S., Krepec Yu.S., Stoyanov O.M., Dobrovolskyi V.V., Stepanov G.F., Savitskyi I.V., Kalashnikov V.Y.

Enhanced anticonvulsant efficacy of interleukin receptor blockade following levetiracetam use

Vastyanov R.S., Talalayev K.O., Ostapenko I.O., Hruzevskiy O.A., Babienko V.V., Yatsyna O.I.

Intracellular energy deficit and connective tissue breakdown as the leading pathophysiological mechanism of postradiation energy-matrix dysintegration

Eminova G.A., Ismayilov Yu.B., Rustamova T.V., Veliyeva Z.Y., Jafarova A.M., Kerimova T.H., Gasimzade T.N.

Effect of hypothalamic preoptic nucleus electrical activity changes on gonadal hormone regulation in normal and extreme states

Yeroshenko G.A., Shevchenko K.V., Synenko V.A., Vesnina L.E., Zviahol'ska I.M., Tymoshenko Yu.V., Ischenko V.I.

Influence of a complex of food supplements on the condition of retinal neurons in rats

Kobzina-Didukh D.S., Fomina L.V., Tiron O.I., Kostyuchenko-Faifor O.S., Shapoval O.M., Damzin O.S., Kovalchuk O.V.

Morphological changes in the adrenal glands of rats three hours after exposure to the venom of *Leiurus macroctenus* scorpion

Kramar S.B., Andriichuk I.Ya., Lytvyniuk S.O., Soroka S.Yu., Nebesna Z.M.

Oxidative stress and thymus morphology in colon carcinogenesis under the influence of Au/Ag/Fe nanocomposite

Kulynych H.B., Herashchenko S.B., Pertsovykh V.M., Ryzhiuk M.D., Oliinych I.Y., Tiron O.I.

Electron microscopic characterization of the dynamics of sciatic nerve damage in rats with cisplatin- and paclitaxel-induced neurotoxicity

Molchaniuk N.I.

Degrees of damage to ganglion cells of the retina and optic nerve of rats under the influence of a mixture of alcohols

Rzayeva A.M.

Anatomy of the jugular foramen in dry human skulls of different genders

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА МЕДИЦИНА

Абдуллаєв А.С.

Порівняння вікових особливостей цефалометричних показників: лобної хорди (n-b) і тім'яної хорди (b-l) при штучно деформованих і нормальних черепах

Білаш С.М., Олексієнко В.В., Проніна О.М., Коптев М.М., Пирог-Заказникова А.В., Донченко С.В., Олійніченко Я.О.

Ремодельовання морфологічних показників ясен під дією комплексу харчових добавок

Васт'янов Р.С., Крепец Ю.С., Стоянов О.М., Добровольський В.В., Степанов Г.Ф., Савицький І.В., Калашніков В.Й.

Посилення протисудомного ефекту від блокади інтерлейкінових рецепторів при застосуванні леветиретамаму

Васт'янов Р.С., Талалаєв К.О., Остапенко І.О., Грузевський О.А., Бабієнко В.В., Яцина О.І.

Розвиток внутрішньоклітинного енергетичного дефіциту та розпад сполучної тканини як провідний патофізіологічний механізм постпроменевої енергетико-матричної дезінтеграції

Емінова Г.А., Ісмаїлов Ю.Б., Рустамова Т.В., Велієва З.Ю., Джафарова А.М., Керімова Т.Х., Гасимзаде Т.Н.

Вплив змін електричної активності преоптичного ядра гіпоталамуса на регуляцію статевих гормонів у нормі та в екстремальних станах

Єрошенко Г.А., Шевченко К.В., Синенко В.А., Весніна Л.Е., Звягольська І.М., Тимошенко Ю.В., Іщенко В.І.

Вплив комплексу харчових добавок на стан нейроцитів сітківки ока шурів

Кобзіна-Дідух Д.С., Фоміна Л.В., Тірон О.І., Костюченко-Файфор О.С., Шаповал О.М., Дамзін О.С., Ковальчук О.В.

Морфологічні зміни в наднирниках шурів через три години після впливу отрути скорпіонів *Leiurus macroctenus*

Крамар С.Б., Андрійчук І.Я., Литвинюк С.О., Сорока С.Ю., Небесна З.М.

Оксидативний стрес і морфологія тимуса при канцерогенезі товстої кишки та дії нанокмполімеру Au/Ag/Fe

Кулінич Г.Б., Герашенко С.Б., Перцович В.М., Ризюк М.Д., Олійник І.Ю., Тірон О.І.

Електронно-мікроскопічна характеристика динаміки ушкоджень сідничного нерва шурів при цисплатин- і паклітаксел-індукованій нейротоксичності

Молчанюк Н.І.

Ступінь пошкодження гангліозних клітин сітківки та зорового нерва шурів під впливом суміші спиртів

Рзасєва А.М.

Анатомія яремного отвору на сухих черепах у людей різної статі

Shpak S.V., Dienha O.V., Shnaider S.A., Yefremova O.V., Pryshko Z.R., Fesenko V.I., Shapovalova I.O.

Antioxidant-prooxidant system of the oral mucosa in rats under chronic stress against the background of a therapeutic-preventive complex in the context of pediatric dentistry

Шпак С.В., Дєнґа О.В., Шнайдер С.А., Єфремова О.В., Пришко З.Р., Фесенко В.І., Шаповалова І.О.

Антиоксидантно-прооксидантна система слизової оболонки порожнини рота щурів при хронічному стресі на тлі лікувально-профілактичного комплексу в контексті дитячої стоматології

REVIEWS

Byshek M.Yu., Berezovskyi A.M., Piliponova V.V., Sorokoumov V.P., Fedorchenko O.V., Bondar S.A., Terekhovskiy A.I.

Cortisol as a key factor in the development of post-traumatic stress disorder and the role of melatonin in the neuroprotection of this condition

Bidzilya P.V., Gudak P.S., Drosyk M.M., Chaika O.V., Dzhyvak V.H., Khramtsov D.M., Kuhel Ya.I.

Modern diagnostic methods using neuroimaging in neurology and neurosurgery

Bilovol O.M., Kniazkova I.I., Chubuchna I.I., Kryvoshapka O.V., Molodan D.V., Kuzminova N.V., Abramova L.P.

Pharmacological properties and therapeutic potential of Zingiber officinale Roscoe

Gasimova A.Sh., Huseynova Sh.M., Ahmadzada U.I., Aghamaliyeva U.J., Guliyeva A.A., Guliyeva N.M.

Role of intestinal microbiota in the pathogenesis of atopic dermatitis

Grebeniuk D.I., Tatarin A.E., Voloshchuk N.I., Nazarchuk O.A., Dzis N.P., Slyvka E.V., Sevriukov O.V.

Preclinical efficacy of diosmin and hesperidin in chronic venous insufficiency: a comparative review

Pidvalnyuk V.V., Zolotaryova N.A., Shepitko K.V., Dzygal O.F., Lapshin D.Ye., Vastianov M.R.

Modern aspects of knee joints degenerative-dystrophic lesions pathogenesis as a basis for conservative treatment

Pompil O.O., Pompil E.S.

Sex- and gender-related aspects of pathogenesis and clinical course of generalized periodontitis

Steblovskiy D.V., Avetnikov D.S., Svyryda O.S., Lychman V.O., Lokes K.P., Toropov O.A.

Current condition, indications and contraindications of conservative methods of treatment of fractures of the lower jaw

ОГЛЯДИ ЛІТЕРАТУРИ

Бишек М.Ю., Березовський А.М., Піліпонова В.В., Сорокоумов В.П., Федорченко О.В., Бондарь С.А., Тереховський А.І.

Кортизол як ключовий чинник розвитку посттравматичного стресового розладу і роль мелатоніну в нейропротекції даного стану

Бідзіля П.В., Гудак П.С., Дросик М.М., Чайка О.В., Дживак В.Г., Храмцов Д.М., Кугель Я.І.

Сучасні нейровізуалізаційні методи діагностики в неврології та нейрохірургії

Біловол О.М., Князькова І.І., Чубучна І.І., Кривошопка О.В., Молодан Д.В., Кузьміна Н.В., Абрамова Л.П.

Огляд фармакологічних властивостей і терапевтичного потенціалу Zingiber officinale Roscoe

Гасимова А.Ш., Гусейнова Ш.М., Ахмадзаде У.І., Агамалієва У.Дж., Гулієва А.А., Гулієва Н.М.

Роль кишкової мікробіоти в патогенезі atopічного дерматиту

Гребенюк Д.І., Татарін А.Є., Волошук Н.І., Назарчук О.А., Дзісь Н.П., Сливка Е.В., Севрюков О.В.

Доклінічна ефективність діосміну та гесперидину при хронічній венозній недостатності: порівняльний огляд

Підвальнюк В.В., Золотарьова Н.А., Шепітько К.В., Дзигал О.Ф., Лапшин Д.Є., Вастьянов М.Р.

Сучасні погляди на патогенез дегенеративно-запального ураження колінних суглобів в якості базису для консервативного лікування

Помпій О.О., Помпій Е.С.

Статеві та гендерні аспекти патогенезу і клінічного перебігу генералізованого пародонтиту

Стебловський Д.В., Аветіков Д.С., Свирида О.С., Личман В.О., Локес К.П., Торопов О.А.

Сучасний стан, показання та протипоказання до консервативних методів лікування переломів нижньої щелепи

CLINICAL CASE

Starchenko I.I., Fylenko B.M., Roiko N.V., Vakhnenko A.V., Rumiantseva M.A., Dyachenko L.V.

Clinical and morphological analysis of a pulmonary alveolar proteinosis case in an infant

Khoroshun E.M., Makarov V.V., Nehoduiko V.V., Zhuzhoma M.S., Otchik O.O., Tertishnyi S.V., Vastyanov R.S.

A case of neck laryngogenic phlegmon surgical treatment with left oropharynx anterolateral wall perforation complicated by mediastinitis

КЛІНІЧНИЙ ВИПАДОК

Старченко І.І., Филенко Б.М., Ройко Н.В., Вахненко А.В., Румянцева М.А., Дяченко Л.В.

Клініко-морфологічний аналіз випадку легеневого альвеолярного протеїнозу у дитини грудного віку

Хорошун Е.М., Макаров В.В., Негодуйко В.В., Жужома М.С., Отчик О.О., Тертишний С.В., Вастьянов Р.С.

Випадок оперативного лікування ларингогенної флегмони шії з перфорацією передньо-бокової стінки ротоглотки зліва, ускладненої медіастенітом